

УДК 338.24
JEL Classification: L20, M10

DOI: 10.37332/2309-1533.2020.3-4.8

Зубков С.О.,
канд. екон. наук, доцент,
професор кафедри економіки та управління,
Харківський державний університет харчування і торгівлі

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ

Zubkov S.O.,
cand.sc.(econ.), assoc. professor,
professor department of economics and management,
Kharkiv State University of Food and Trade

CONCEPTUAL MODEL OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF MOBILIZATION OF RESOURCE POTENTIAL OF THE TRADE ENTERPRISE

Постановка проблеми. Реалізація ціннісно-орієнтованого підходу до управління ресурсним потенціалом підприємства, в зв'язку з безперервністю змін його внутрішнього і зовнішнього середовища, вимагає більш повного використання наявного потенціалу та мобілізації нереалізованих резервів. У сучасних умовах економічної кризи, які негативно впливають на ефективність діяльності підприємств, проблеми розробки організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу підприємства є своєчасними і актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням визначення і формування організаційно-економічного механізму присвячені численні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених. Більшість з них розглядають проблеми формування організаційно-економічного механізму управління різними аспектами діяльності підприємств [1–6], частина досліджень спрямована на формування організаційно-економічного механізму специфічних сфер функціонування підприємства [7–11]. Однак поза увагою дослідників залишилися питання, пов'язані з мобілізацією резервів і ресурсів підприємств для підвищення ефективності їх діяльності.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування складових елементів організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу підприємства. Для вирішення поставленої мети в статті було поставлено такі завдання: визначити поняття «організаційно-економічний механізм мобілізації ресурсного потенціалу підприємства», запропонувати модель організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу підприємства, обґрунтувати складові елементи організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати раніше проведеного автором дослідження [12] засвідчили, що поняття організаційно-економічного механізму не є однозначним і свідчить про багатогранність його прояву. З огляду на розуміння понять мобілізації як цільової спрямованості, для досягнення якої зосереджуються певні ресурси, резерви, можливості; механізму, як сукупності елементів певного економічного явища та порядку їх взаємодії; організаційно-економічного механізму як сукупності елементів організації процесу прийняття рішення та цільового прояву управління ресурсним потенціалом підприємства, надамо визначення поняттю організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу підприємства як сукупності процесів, прийомів, методів та підходів, що забезпечують взаємодію системи елементів організаційного та економічного впливу на концентрацію засобів і ресурсів підприємства з метою підвищення конкурентоспроможності, зростання вартості, підвищення ефективності діяльності підприємства.

Організаційно-економічний механізм мобілізації ресурсного потенціалу представляє собою систему елементів управління – цілей, функцій, методів, структури, суб'єктів управління й об'єктів управління, у якій відбувається цілеспрямоване перетворення впливу елементів управління в необхідний стан або реакцію ресурсів і яка має вхідні впливи у формі зовнішніх вимог і результуючу реакцію у вигляді економічного ефекту. Організаційна складова механізму мобілізації ресурсного потенціалу має відповідати за організацію досягнення цілей і не обмежується лише організаційними методами управління. Вона має містити у собі також і організаційні структурні, соціально-психологічні і

адміністративні аспекти. Економічна складова механізму мобілізації ресурсного потенціалу також полягає не лише в методах, а й цілях функціонування усього механізму. У процесі взаємодії відбувається взаємопроникнення економічних і організаційних елементів механізму контролю [13].

Організаційно-економічний механізм мобілізації ресурсного потенціалу як система повинен мати структуру, яка визначає стійкі зв'язки і відносини всередині нього. Він має складатися з двох підсистем: керуючої і керованої, які знаходяться у діалектичному взаємозв'язку одна з одною. Керована підсистема – це система, якою управляють, яка представлена ресурсами підприємства. Структура і зміст керуючої підсистеми представлені цілями, завданнями, функціями, структурою і методами управління [14].

Основною функцією організаційно-економічного механізму є реалізація процесу організації та прийняття економічних рішень, які спрямовані на досягнення поставленої мети. Об'єктом впливу організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу є елементи ресурсного потенціалу торговельних підприємств, а кінцевою метою його функціонування – підвищення економічної ефективності використання потенціалу цих підприємств.

У структурі організаційно-економічного механізму слід виділяти три підсистеми: забезпечення, функціональну, цільову [15].

Підсистема забезпечення організаційно-економічного механізму складається з підсистем правового, ресурсного, нормативно-методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення управління.

Організаційно-економічний механізм управління підприємством включає такі основні функціональні підсистеми: планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання.

Цільова підсистема організаційно-економічного механізму містить у собі цілі і основні результати діяльності підприємства, а також критерії вибору і оцінки досягнення певних цілей і результатів діяльності підприємства.

Зміст кожної з систем та кількість підсистем у кожній з систем організаційно-економічного механізму управління підприємством залежить від типу підприємства, сфери і масштабів діяльності, ступеня впливу зовнішнього середовища і результатів діяльності підприємства та інших факторів [16]. Концептуальну модель організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу торговельного підприємства подано на рис. 1.

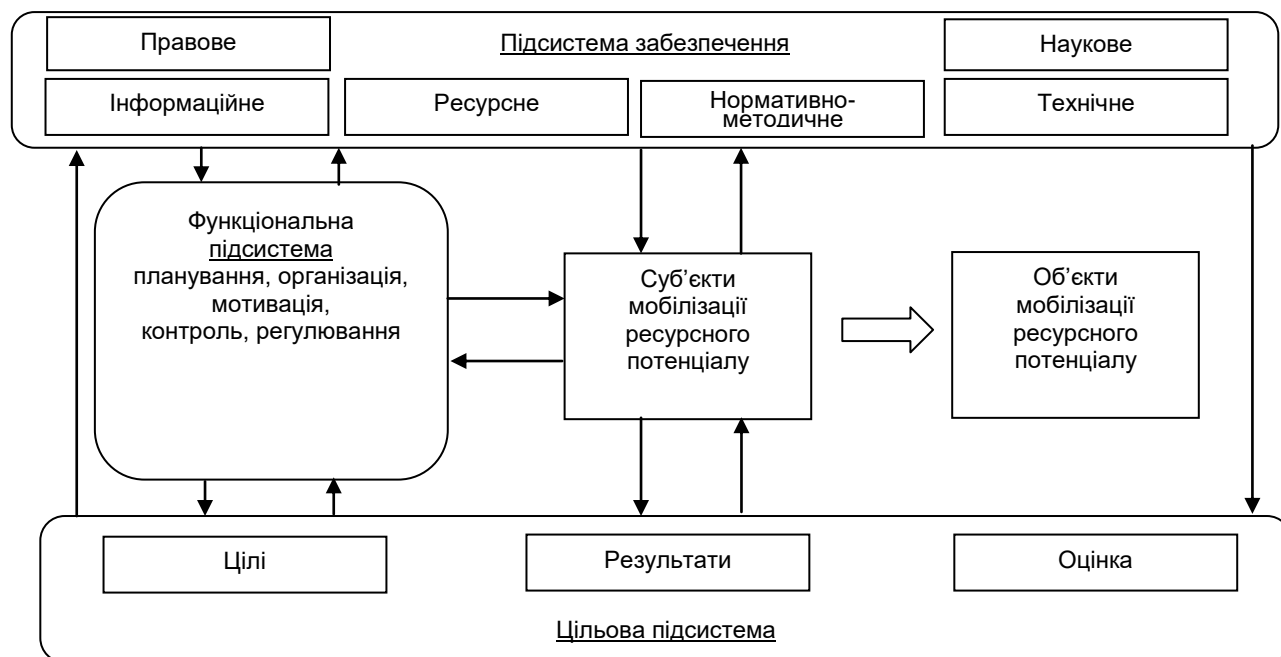

Рис. 1. Концептуальна модель організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу підприємства торгівлі

Джерело: розроблено автором

При формуванні організаційно-економічного механізму, а також його основних елементів необхідно вирішити наступні завдання [17]:

- визначити цілі, завдання і принципи механізму мобілізації ресурсного потенціалу;
- визначити умови і фактори функціонування механізму мобілізації ресурсного потенціалу;
- визначити суб'єкти механізму мобілізації ресурсного потенціалу;
- сформулювати об'єкти мобілізації ресурсного потенціалу;
- розробити методи, способи та інструменти мобілізації ресурсного потенціалу;

– визначити результат і розробити систему моніторингу результатів.

Метою мобілізації ресурсного потенціалу можуть бути: підвищення рівня конкурентоспроможності, зростання вартості підприємства (капіталізації бізнесу), підвищення ефективності діяльності, реалізація різних проектів розвитку та ін.

Завданнями мобілізації ресурсного потенціалу відповідно до визначених цілей є: доведення показників стану або ефективності використання елементів ресурсного потенціалу до рівня конкурентів, збільшення вартості окремих елементів ресурсного потенціалу, більш повне використання елементів ресурсного потенціалу через задіяння до торговельно технологічного процесу невикористаних резервів, оптимізація структури ресурсного потенціалу тощо.

До принципів формування механізму мобілізації ресурсного потенціалу, як складової наукового забезпечення, можна віднести [18; 19]:

1. Принцип досягнення кінцевих цілей мобілізації ресурсного потенціалу. Він передбачає орієнтацію управлінських рішень на досягнення оптимального і пріоритетного станів підприємства з точки зору реалізації управлінських рішень суб'єктом мобілізації ресурсного потенціалу;

2. Принцип своєчасності. Значення даного принципу в системі концептуальних засад обумовлюється необхідністю визначення часових меж етапів механізму і споріднених з ними трансформацій та відстеження термінів і порядку виконання.

3. Принцип реалізованості механізму. Даний принцип означає дотримання технології виконання вимог і заборон, що встановлюються до механізму.

4. Принцип ринковості. Даний принцип означає, що механізм мобілізації ресурсного потенціалу зобов'язаний відповідати ринковим законам і допущенням, активних на поточний момент часу.

5. Принцип взаємозалежності. Даний принцип означає урахування взаємозалежностей між елементами ресурсного потенціалу з метою недопущення покращення одних з одночасним погіршенням інших.

6. Принцип універсальності й адаптивності. Даний принцип встановлює принципову придатність механізму для різних зовнішніх і внутрішніх умов діяльності торговельних підприємств та їх різних станів у економічному, технологічному та інституційному планах, зважаючи на можливу адаптацію механізму до різних як вихідних даних і станів підприємства, так і до різних завдань і управлінських цілей;

7. Принцип науковості. Даний принцип обумовлює застосування наукової методології та наукового інструментарію компетентними фахівцями, які мають комплексне бачення процесів підприємства та функціональних взаємозв'язків елементів ресурсного потенціалу торговельного підприємства;

8. Принцип доцільності високого рівня управління. Даний принцип обумовлює як управління етапами механізму мобілізації ресурсного потенціалу на максимально високому рівні управління, так і обґрунтування управлінських рішень.

9. Принцип співвідпорядкованості. Цей принцип передбачає визначення сфер управлінської компетенції і делегування повноважень за ієрархічним і суб'єктивним рівнями з наступним встановленням співвідпорядкованості.

10. Принцип обґрунтованості управлінських рішень. Даний принцип передбачає прийняття управлінських рішень стосовно й в контексті ситуації в управлінській та фінансово-економічній звітності.

11. Принцип обґрунтованості ініціації механізму. Даний принцип передбачає визначення похибки управлінських рішень в результативності механізму та фінансово-економічних вихідних показників підприємства, а так само проміжної результативності етапів механізму та інтегрованої результативності.

12. Принцип легітимності. Даний принцип має на увазі дотримання законодавчої системи та додержання законодавчих актів і положень стосовно організаційних перетворень.

13. Принцип оперативності. Даний принцип передбачає постійний моніторинг ресурсного потенціалу підприємства з метою визначення та своєчасного реагування на виявлені можливості або труднощі під час його мобілізації.

14. Принцип комплексності. Даний принцип передбачає системність та взаємозв'язок процесів планування, організації, мотивації, обліку, аналізу та контролю при реалізації торговельної діяльності на основі механізмів мобілізації ресурсного потенціалу.

15. Принцип гнучкості. Даний принцип означає можливість удосконалення механізму мобілізації ресурсного потенціалу при зміні чинників зовнішнього середовища або внутрішніх умов функціонування торговельного підприємства.

Визначення умов і факторів функціонування механізму мобілізації ресурсного потенціалу полягає в урахуванні змін у внутрішньому та зовнішньому середовищах функціонування торговельного підприємства, що визначає створення відповідних умов для здійснення мобілізації ресурсного потенціалу.

Наступний етап полягає у визначенні суб'єктів механізму мобілізації ресурсного потенціалу. У якості суб'єктів механізму мобілізації ресурсного потенціалу можуть виступати керівник підприємства, керівники структурних підрозділів. Слід наголосити, що керівники у цьому випадку виступають

складовою кадрового потенціалу, яка у той же час може виступати як об'єкт мобілізації ресурсного потенціалу торговельного підприємства.

Як об'єкти мобілізації ресурсного потенціалу підприємства торгівлі виступають його складові елементи, зокрема: потенціал товарних ресурсів, технічний потенціал, просторовий потенціал, кадровий потенціал, фінансовий потенціал, нематеріальний потенціал, а також організаційні здатності й компетенції.

Поєднуючи у собі два механізми – організаційний та економічний, організаційно-економічний механізм передбачає використання низки методів, що властиві кожному з них.

Організаційний механізм відображає структуру підприємства і показує розподіл головних цілей і завдань у відповідності з відповідальністю уповноважених осіб. До основних елементів організаційного механізму мобілізації ресурсного потенціалу торговельного підприємства можна віднести [20]:

1. Організаційну структуру торговельного підприємства, до складу якої входять відділи, служби, інші організаційні одиниці підприємства та характер взаємозв'язків між ними.

2. Організаційні методи впливу, спрямовані на оптимізацію процесу реалізації товарів та послуг, формування різних елементів ресурсного потенціалу, управління ними тощо, можуть бути подані:

– розпорядчими методами прямого впливу на персонал за рахунок наказів, розпоряджень та інших заходів. Ці методи допомагають забезпечити організаційну чіткість і дисципліну на підприємстві;

– організаційно-стабілізуючими методами, що призначені для створення організаційної основи спільних дій. Вони передбачають встановлення ділових взаємовідносин, повноважень, відповідальності, функціональний поділ праці і обов'язки кожного на своєму робочому місці. Вони також включають: регламентування – чітке закріплення функцій і робіт; нормування – встановлення нормативів на виконання робіт, допустимих меж діяльності; інструктування – ознайомлення з обставинами виконання робіт, вимоги до їх результату. Регламентування, нормування та інструктування можуть використовуватися в різних поєднаннях, що визначає тип організаційного впливу;

– дисциплінуючими методами, що призначені для чіткого та своєчасного виконання встановлених завдань і обов'язків, ліквідації виникаючих відхилень від поставлених завдань.

Організаційно-розпорядчі методи покликані забезпечити дисциплінованість і ефективність у виконанні всієї роботи на підприємстві, підтримувати певну субординацію в роботі. Особливий різновид організаційно-розпорядчих методів – методи правового регулювання, мета яких – правовий вплив на об'єкт управління [21].

Необхідно відзначити, що ці три групи методів тісно взаємопов'язані та максимально позитивний вплив надають в комплексі.

3. Організаційні важелі – вимоги певної форми, за рахунок яких досягається максимальний ефект під час застосування одного з інструментів: регламенти, норми, інструкції, повноваження, накази, розпорядження, директивні вимоги, інші.

4. Організаційні інструменти, що впливають на мотивацію персоналу, а отже й на продуктивну роботу: заохочення, звільнення, штрафи, інші адміністративні та економічні інструменти.

Економічний механізм за рахунок економічних, соціальних, фінансових важелів впливає на підвищення продуктивності праці, а відповідно на підвищення ефективності використання елементів ресурсного потенціалу та у цілому.

До основних методів економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу підприємства можна віднести: адміністративні, економічні, соціально-психологічні, правові, управлінські, технологічні, маркетингові, фінансові та інші.

Ці методи містять інструменти впливу на майнові інтереси окремих людей та їх об'єднань. Вони не тільки зберігають своє пріоритетне становище в системі методів та умов ринкової економіки, але і виконують роль основних способів впливу на поведінку людей, що активізують їхню працю, підвищують ділову активність підприємств. В основі цих методів – об'єктивні економічні закони та специфічні закони ринкової економіки, а також мотивація праці, що мають певні особливості у кожній фірмі. Суть економічних методів полягає в тому, що, використовуючи економічні стимули, активізується діяльність кожного працівника в потрібному напрямку і, в той же час, сприяє нарощуванню ресурсного потенціалу підприємства в цілому [22].

Важелями в даному випадку можуть виступати: оподаткування, стимулювання працівників, ціноутворення, кредитування, інвестування, оплата праці, система розрахунків, система фінансової допомоги, система фінансових санкцій, система амортизаційних відрахувань, система стимулювання, принципи ціноутворення, трастові операції, факторинг, оренда, лізинг тощо.

Особливе місце посідають методи аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, оскільки результати такого аналізу є основою для прийняття рішення про мобілізацію ресурсного потенціалу.

Останній складовий елемент організаційно-економічного механізму пов'язаний з визначенням результату проведення мобілізаційних заходів і розробкою системи моніторингу результатів на підприємстві. Система моніторингу за реалізацією заходів щодо мобілізації ресурсного потенціалу за результатами мобілізації ресурсного потенціалу створює основи забезпечення ефективності здійснення цього процесу на підприємстві.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, побудова організаційно-економічного механізму мобілізації ресурсного потенціалу підприємства торгівлі має поєднувати в собі значну сукупність елементів, від якості формування та застосування яких залежить ефективність заходів з мобілізації різних елементів ресурсного потенціалу, що, безумовно, має відбитися на ефективності його діяльності, особливо в умовах економічної та фінансової кризи.

Література

1. Костюк М. Г. Організаційно-економічний механізм управління процесами ресурсозбереження машинобудівного підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 34. С. 72-77.
2. Погайдак О. Б., Слободян Н. О. Організаційно-економічний механізм управління розвитком соціогуманітарної компоненти господарської діяльності. *Інноваційна економіка*. 2014. № 5. С. 222-230.
3. Гончарук А. Г. Формирование общего механизма управления эффективностью предприятия. *Економіка промисловості*. 2009. № 2. С. 164-175.
4. Чукіна І. В. Організаційно-економічний механізм у системі управління виробничо-господарською діяльністю аграрних підприємств. *Економічний аналіз*. 2014. № 15 (3). С. 230-236.
5. Новиков А. В. Современный взгляд на организационно-экономический механизм управления российским предприятием. *Экономика и экологический менеджмент*. 2011. № 2. С. 146-155.
6. Потапюк І. П., Помаз Ю. В., Поровай І. В., Пушкар А. С. Організаційно-економічний механізм конкурентоспроможності підприємства як невід'ємний елемент її забезпечення. *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 114-119.
7. Колісниченко П. Т. Принципи формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємств малого та середнього бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. № 12 (1). С. 163-166.
8. Бондар В. Ю. Сутність поняття "організаційно-економічний механізм управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства". *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/8_2018/156.pdf (дата звернення: 05.04.2020).
9. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати : монографія / Д. П. Богиня, Т. Г. Куликов, В. М. Шамота та ін. Київ : Ін-т економіки НАН України, 2009. 300 с.
10. Тридід О. М. Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства : монографія. Харків : ХДЕУ, 2002. 364 с.
11. Цуркан С. М. Головні засади побудови організаційно-економічного механізму поліпшення використання персоналу промислових підприємств. *Ефективність реструктурованих господарських систем: проблеми і фактори підвищення* : монографія / за ред. В.І. Осипова. Одеса: Атлант, 2007. 362 с.
12. Зубков С. О., Колесник А. О. Організаційно-економічний механізм мобілізації ресурсного потенціалу підприємства. *Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту. Серія: «Економічні науки»*, Хмельницький : ХКТЕІ, 2015. Вип. 9. С. 118-121.
13. Кендюхов О. В. Теоретичні засади організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. Вип. 36. С. 152-158.
14. Кендюхов О. В. Організаційно-економічний механізм управління як економічна категорія: мікроекономічний аспект. *Економічні науки*. Черкаси : ЧДТУ, 2003. Вип. 8. С. 66-70.
15. Економіка підприємства : учеб. пособие / Под общ. ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника. Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. 632 с.
16. Садеков А. А., Цурик В. В. Управление предприятием в условиях кризиса : монография. Донецк : ДонГУЭТ, 2006. 178 с.
17. Шкода Н. П. Визначення та етапи формування організаційно-економічного механізму. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2014. № 1(208). С. 208-211.
18. Зуев А. А. Формирование требований к организационно-экономическому механизму реинжиниринга предприятия с филиалами полистранового дислоцирования. *Управление экономическими системами*. 2014. № 4. URL: <http://uecs.ru/otraslevaya-ekonomika/item/2890-2014-04-29-11-51-44> (дата звернення: 05.04.2020).
19. Гопкало О. І. Механізм управління ресурсним потенціалом підприємства: принципи, цілі, задачі. *Економічний вісник НГУ*. 2010. № 4. С. 62-68.
20. Столяренко А. В. Структура организационно-экономического механизма функционирования санаторно-курортного предприятия. *Бизнес Информ*. 2013. № 1. С. 235-238.
21. Игошин Н. В. Инвестиции. Организация, управление, финансирование. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 450 с.
22. Бараусова Е. А. Цикличность изменения методов управления персоналом. *Современная модель эффективного бизнеса* : монография. Новосибирск : ЦРНС, 2009. Книга 6. С. 206-225.

References

1. Kostiuk, M.H. (2019), "Organizational and economic mechanism for managing the processes of resource conservation of machine-building enterprises", *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya "Ekonomichni nauky"*, no. 34, pp. 72-77.
2. Pohaidak, O.B. and Slobodian, N.O. (2014), "Organizational and economic mechanism for managing the development of socio-humanitarian component of economic activity", *Innovatsiina ekonomika*, no. 5, pp. 222-230.
3. Goncharuk, A.G. (2009), "Formation of the general mechanism of management of efficiency of the enterprise", *Ekonomika promyslovosti*, no. 2, pp. 164-175.
4. Chukina, I.V. (2014), "Organizational and economic mechanism in the management system of production and economic activities of agricultural enterprises", *Ekonomichniy analiz*, no. 15 (3), pp. 230-236.
5. Novikov, A.V. (2011), "Modern view of the organizational and economic mechanism of management of the Russian enterprise", *Ekonomika i ekologicheskyy menedzhment*, no. 2, pp. 146-155.
6. Potapyuk, I.P., Pomaz, Y.V., Porovay, I.V. and Pushkar, A.S. (2019), "Organizational and economic mechanism of enterprise competitiveness as an integral element of its support", *Ekonomichniy forum*, no. 1, pp. 114-119.
7. Kolisnichenko, P.T. (2017), "Principles of formation of organizational and economic mechanism for ensuring economic security of small and medium enterprises", *Naukovyi visnyk Uzhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, no. 12 (1), pp. 163-166.
8. Bondar, V.Y. (2018), "The essence of the concept of "organizational and economic mechanism of management of foreign economic activity of the enterprise", *Efektivna ekonomika*, no. 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/156.pdf (access date April 5, 2020).
9. Bohynya, D.P., Kulikov, T.G and Chamotta, V.M. (2009), *Sotsialno-ekonomichniy mekhanizm rehulivannya rynku pratsi ta zarobitnoi platy* [Socio-economic mechanism of labor market regulation and wages], monograph, Institute of Economics of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine, 300 p.
10. Trydid, O.M. (2002), *Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm stratehichnoho rozvytku pidpriemstva* [Organizational and economic mechanism of strategic development of the enterprise], monograph, KhDEU, Kharkiv, Ukraine, 364 p.
11. Tsurkan, S.M. (2007), "The main principles of building an organizational and economic mechanism to improve the use of personnel of industrial enterprises", *Efektivnist restrukturovanykh hospodarskykh system: problemy i faktory pidvyshchennia* [The effectiveness of restructured economic systems: problems and factors of increase], monograph, Atlant, Odessa, Ukraine, pp. 330-347.
12. Zubkov, S.O., Kolesnyk, A.O. (2009), "Organizational and economic mechanism of mobilization of the resource potential of the enterprise", *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho kooperatyvnoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Seriya: "Ekonomichni nauky"*, no. 9, pp. 118-121.
13. Kendyukhov, O.V. (2011), "Theoretical principles of organizational and economic mechanism of management of intellectual capital of the enterprise", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 36, pp. 152-158.
14. Kendyukhov, O.V. (2003), "Organizational and economic management mechanism as an economic category: microeconomic aspect", *Ekonomichni nauky*, no. 8, pp. 66-70.
15. Miller, L.G. (2002), *Ekonomika predpriyatiya* [Economics of the enterprise], ITD "University Book", Sumy, Ukraine, 632 p.
16. Sadekov, A.A. and Tsurik, V.V. (2006), *Upravleniye predpriyatiyem v usloviyakh krizisa* [Enterprise management in a crisis], monograph, DonGUET Donetsk, Ukraine, 178 p.
17. Skoda, N.P. (2014), "Definition and stages of formation of the organizational and economic mechanism", *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, no. 1 (208), pp. 208-211.
18. Zuev, A.A. (2014), "Formation of requirements to the organizational and economic mechanism of reengineering of the enterprise with branches of polystran dislocation", *Upravleniye ekonomicheskimi sistemami*, no. 4. URL: <http://uecs.ru/otraslevaya-ekonomika/item/2890-2014-04-29-11-51-44> (access date April 5, 2020).
19. Hopkalo, O.I. (2010), "Mechanism for managing the resource potential of the enterprise: principles, goals, objectives", *Ekonomichniy visnyk NHU*, no. 4, pp. 62-68.
20. Stolyarenko, A.V. (2013), "The structure of the organizational and economic mechanism of functioning of the sanatorium", *Business Inform*, no. 1, pp. 235-238.
21. Igoshin, N.V. (2012), *Investitsii. Organizatsiya, upravleniye, finansirovaniye* [Investments. Organization, management, financing], UNITI-DANA, Moscow, Russia, 450 p.
22. Barausova, E.A. (2009), "Cyclical change of personnel management methods", *Sovremennaya model' effektivnogo biznesa* [Modern model of effective business], monograph, CRNS, Novosibirsk, Russia, Book 6, pp. 206-225.